

ศึกษาเปรียบเทียบเวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธรศาสนา
และคัมภีร์ฉบับใบลาน อักษรธรรมล้านนา*

A COMPARATIVE STUDY OF THE VESSANTARA JATAKA WRITTEN IN
BUDDHIST SCRIPTURES AND LANNĀ PALM-LEAF MANUSCRIPTS.
JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY SOCIAL DEVELOPMENT

พระมหาธรรธร ภททวโส (หงษ์เจริญ)¹, บุญส่ง สินธุ์นอก², พระมหาไพฑูรย์ สิริธมโม³
และ อริย์รัช เลิศรวมโชค⁴

Phramaha Taratorn Bhaddavarnso (Hongcharoen)¹, Boonsong Sinthunok², Phramaha Paitool Siridhammo³
and Arithat Loesruamchok⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: 6402105009@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 2 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 8 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 10 มีนาคม 2568

Received 2 March 2025; Revised 8 March 2025; Accepted 10 March 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาเวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธรศาสนาเถรวาท 2. ศึกษาเวสสันดรชาดกในคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา 3. เปรียบเทียบเวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธรศาสนาและในคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา เป็นการวิจัยคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า

Citation:

* พระมหาธรรธร ภททวโส (หงษ์เจริญ), บุญส่ง สินธุ์นอก, พระมหาไพฑูรย์ สิริธมโม และ อริย์รัช เลิศรวมโชค. (2568).

ศึกษาเปรียบเทียบเวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธรศาสนา และคัมภีร์ฉบับใบลาน อักษรธรรมล้านนา.

วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(2), 29-43.

Phramaha Taratorn Bhaddavarnso (Hongcharoen), Boonsong Sinthunok, Phramaha Paitool Siridhammo and Arithat Loesruamchok. (2025). A Comparative Study Of The Vessantara Jataka Written In Buddhist

Scriptures And Lannā Palm-Leaf Manuscripts. Journal Of Interdisciplinary Social Development.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(2), 29-43.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

1. เวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทปรากฏในพระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับสยามรัฐ เล่มที่ 28 พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิบาต ข้อ 1045-1269 ส่วนเวสสันดรชาดกในคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา มาจากวัดเหมืองหม้อ จังหวัดแพร่ จารึกโดยอินทปัญญาภิกขุ กาวีไซภิกขุ และครูบาเจ้าคันธะ เมื่อ จ.ศ. 1270 (พ.ศ. 2451) มีอายุ 117 ปี

2. เวสสันดรชาดกในคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา พบว่า มีจำนวน 100 หน้า ลาน โดยเนื้อหาได้กล่าวถึงคาถาใน 13 กัณฑ์ของเวสสันดรชาดกเป็นภาษาบาลี มีส่วนที่ใช้ภาษาล้านนาบอกจำนวนคาถาในแต่ละกัณฑ์ และกล่าวถึงช่วงเวลาที่ยจารึกพร้อมทั้งชื่อผู้เขียน และปัจฉิมบท

3. เปรียบเทียบเวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาและในคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา พบว่า เวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทและฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนามีความแตกต่างในสามด้านหลัก (1) ด้านที่มาและการนำไปใช้ ฉบับเถรวาทเป็นแหล่งข้อมูลทางการ เน้นการเผยแผ่ศาสนา ส่วนฉบับล้านนาสะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น เน้นการอนุรักษ์ (2) ด้านโครงสร้างและเนื้อหา คัมภีร์ทั้งสองมีโครงสร้างคล้ายกัน แต่มีความแตกต่างในที่มาและการใช้ภาษาและ (3) ด้านประโยชน์และคุณค่า ฉบับเถรวาทใช้ในวงวิชาการและศาสนา ส่วนฉบับล้านนาเป็นมรดกวัฒนธรรมที่ช่วยอนุรักษ์ภาษาและภูมิปัญญา

คำสำคัญ: เวสสันดรชาดก, คัมภีร์พระพุทธศาสนา, คัมภีร์ใบลานอักษรธรรมล้านนา

Abstract

The objectives of this research are: (1) to study the Vessantara Jataka in the Theravāda Buddhist scriptures, (2) to study the Vessantara Jataka in the Lanna palm-leaf manuscript, and (3) to compare the Vessantara Jataka in both sources. This qualitative research employs document analysis.

The research findings are as follows:

1. The Vessantara Jataka in the Theravāda Buddhist scriptures appears in the Pāli Tipiṭaka, Siamese edition, Volume 28, Suttanta Piṭaka, Khuddaka Nikāya, Mahānipāta, Sections 1045-1269. The Vessantara Jataka in the Lanna palm-leaf manuscript originates from Muang Mo Temple, Phrae Province. It was inscribed

by Indapanya Bhikkhu, Kavi Chai Bhikkhu, and Khruba Chao Kantha in C.S. 1270 (A.D. 1908), making it 117 years old.

2. The Vessantara Jataka in the Lanna palm-leaf manuscript consists of 100 palm-leaf pages. The content includes the Pāli verses of the 13 chapters of the Vessantara Jataka, with Lanna script annotations indicating the number of verses in each chapter, the time of inscription, the names of the authors, and a final concluding section in Lanna language.

3. A comparison between the Vessantara Jataka in the Theravāda Buddhist scriptures and the Lanna palm-leaf manuscript reveals differences in three main aspects (1) Origin and Usage: The Theravāda version is an official source used for religious dissemination, while the Lanna manuscript reflects local wisdom and focuses on preservation. (2) Structure and Content: Both versions contain 13 chapters, but the Lanna manuscript includes an introductory and concluding section in Lanna language. (3) Value and Significance: The Theravāda version is primarily used for academic and religious purposes, whereas the Lanna manuscript serves as a valuable cultural heritage, helping to preserve language and local knowledge.

Keywords: Vessantara Jataka, Theravāda Buddhist Scriptures, Lanna Palm-leaf Manuscript

บทนำ

การบันทึกคัมภีร์พระพุทธศาสนาเริ่มจากอักษรสิงหล ต่อมาพระพุทธโฆสาจารย์ได้นำพระไตรปิฎกอักษรสิงหลปริวรรตกลับเป็นภาษามคธ ส่งผลให้คัมภีร์บาลีแพร่หลายไปยังดินแดนต่าง ๆ โดยถูกจารลงในใบลานหรือวัสดุที่คงทน เมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้า คัมภีร์เหล่านี้ถูกจัดเก็บเป็นหนังสือและข้อมูลดิจิทัล อย่างไรก็ตาม คัมภีร์ต้นฉบับโบราณบางส่วนสูญหายและความรู้ด้านอักษรโบราณเริ่มลดลง (สร้อย สวัสดิ์ อ่องสกุล, 2551)

ในล้านนา สมัยพญาติโลกราช มีการสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งที่ 8 ของโลกที่วัดมหาโพธาราม (วัดเจ็ดยอด) (สิงขะ วรรณสัย, 2533) พระสงฆ์ล้านนามีความเชี่ยวชาญบาลี และมี

การจารึกคัมภีร์ในใบลาน กระจายไปยังกว่า 500 วัด เวสสันดรชาดกเป็นหนึ่งในคัมภีร์สำคัญที่ถูกแปลและแต่งเสริมให้เข้ากับบริบทสังคมล้านนา เรียกว่าธรรมมหาเวสสันดรชาดก (มารุตน์ อัมรานนท์, 2526).

เวสสันดรชาดกเป็นวรรณกรรมพระพุทธศาสนาที่นิยมในการเทศนา เช่น งานบุญผะเหวดภาคอีสานและเทศน์มหาชาติ นอกจากนี้ให้หลักธรรมเรื่องทานบารมี ยังเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าทางศิลปะ สร้างแรงบันดาลใจและคติสอนใจแก่ผู้ฟัง (เดือน คำดี, 2541)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาเปรียบเทียบเวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทและฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกและสามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาเวสสันดรชาดกในคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา
3. เพื่อเปรียบเทียบเวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาและในคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา

การทบทวนวรรณกรรม

สมเด็จพระญาณสังวร กล่าวถึง การเทศน์มหาชาติ ว่าเป็นมหากุศลอันยิ่งใหญ่ที่ช่วยเตือนสติให้พุทธศาสนิกชนรำลึกถึงการบำเพ็ญบุญและความดีสูงสุด เน้นการสละความเห็นแก่ตัวเพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษยชาติ บรรพบุรุษไทยได้รักษาการเทศน์มหาชาติไว้เป็นประเพณีสำคัญที่ควรค่าแก่การสืบทอด เพราะเป็นโอกาสให้พุทธศาสนิกชนได้ร่วมกันทำบุญและเข้าใจคุณค่าของหลักธรรมในพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, 2554)

พระสิริมงคลอาจารย์ จากการศึกษาคัมภีร์ เวสสันดรที่ปณี พบว่า คัมภีร์นี้ได้อธิบายเนื้อหาเวสสันดรชาดกทั้ง 13 กัณฑ์อย่างละเอียด ลักษณะการแต่งเป็นแบบร้อยแก้ว ใช้การเดินเรื่องที่ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน ทั้งการอธิบายเนื้อเรื่องตามลำดับหัวข้อ และการแทรกเนื้อหาทางไวยากรณ์ภาษาบาลี มีการอ้างอิงข้อความจากคัมภีร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จุดเด่นสำคัญ

คือการนำเสนอหลักธรรมว่าด้วย "การให้ทาน" ซึ่งเป็นการบำเพ็ญ "ทานบารมี" หนึ่งในบารมี 10 ประการของพระโพธิสัตว์ (พระสิริมงคลจารย์, 2541)

พระครูกล้วยานสิทธิวัฒน์ กล่าวถึงการเทศน์มหาชาติว่าเป็นการถ่ายทอดหลักธรรมที่มีลักษณะพิเศษ โดดเด่นด้วย ท่วงทำนองที่สร้างความเพลิดเพลิน ทำให้ผู้ฟังเกิดความเลื่อมใสและศรัทธา นอกจากนี้จะเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย การเทศน์มหาชาติจึงไม่ใช่แค่การสวดหรืออ่านเนื้อหาเท่านั้น แต่ต้องอาศัยศิลปะในการเล่าเรื่องให้เข้าถึงจิตใจของผู้ฟัง (พระครูกล้วยานสิทธิวัฒน์, 2554)

พระพิมลธรรม (ชอบ อนุจารีเถร) อธิบายว่า เวสสันดรชาดกเป็นชาดกสำคัญในพระพุทธศาสนา ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เนื่องจากเป็นเรื่องราวของพระบรมโพธิสัตว์ที่แสดงให้เห็นถึงการบำเพ็ญทานบารมีที่สูงที่สุด อย่างไรก็ตาม พระเวสสันดรไม่ได้บริจาคทานโดยปราศจากการพิจารณา แต่เป็นการให้ทานโดยใช้ "วิเจยยะ" หรือการไตร่ตรองก่อนให้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้แสดงถึงความลึกซึ้งของหลักธรรมที่ไม่ได้เน้นแค่การให้เท่านั้น แต่ยังต้องให้ด้วยปัญญา (พระพิมลธรรม (ชอบ อนุจารีเถร), 2533)

พระธรรมราชานุวัตร ศึกษาเนื้อหาเวสสันดรชาดก โดยเน้นไปที่ อารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร โดยเฉพาะนางมัทรีที่ต้องปฏิบัติตามพระเวสสันดร แม้ว่าจะรู้สึกโศกเศร้าเมื่อถูกพรากลูกไปจากอ้อมอก เนื้อหาของเวสสันดรชาดกจึงไม่ใช่แค่เรื่องของการให้ทานเพียงอย่างเดียว แต่ยังสะท้อนถึงความรักในครอบครัว ความเสียสละ และความอดทน ซึ่งล้วนเป็นหลักธรรมสำคัญที่ช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจพระพุทธศาสนาในแง่มุมที่ลึกซึ้งขึ้น (พระธรรมราชานุวัตร, 2597)

พระครูพิมลธรรมภาณ กล่าวถึงเวสสันดรชาดกในแง่ของ การเป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ที่ได้รับความนิยมมากที่สุด ถูกนำไปใช้ในการเทศน์เพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้แก่พุทธศาสนิกชน นอกจากนี้เนื้อเรื่องที่สนุกสนานและเข้าถึงจิตใจของผู้ฟังแล้ว ยังมีการสอดแทรกข้อคิดทางศาสนา ทำให้เกิดความเข้าใจในหลักธรรมมากขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตประจำวันได้ (พระครูพิมลธรรมภาณ, 2558)

พระครูวินัยธรรมานพ กนตสีโล กล่าวถึง เทศน์มหาชาติ ว่ามีประโยชน์หลายด้าน เช่น ส่งเสริมความสามัคคี ของพุทธศาสนิกชน ฝึกให้รู้จักเสียสละ ทั้งกำลังกาย กำลังใจ และทรัพย์สิน ลดความตระหนี่ ซึ่งเป็นอุปนิสัยตามธรรมชาติของมนุษย์ และยังช่วย เพิ่มพูน

สติปัญญา ผ่านการฟังธรรมตามกาล การเทศน์มหาชาติเป็นการปฏิบัติธรรมที่สำคัญในพุทธศาสนา (พระครูวินัยธรรมาณพ กนตสีโล, 2548)

สรุป เวสสันดรชาดกเป็นชาดกที่มีความสำคัญสูงสุดในพระพุทธศาสนา เพราะเป็นชาติสุดท้ายที่พระโพธิสัตว์ได้บำเพ็ญบารมีครบถ้วนก่อนตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เนื้อหาของเรื่องเน้นไปที่ "การให้ทาน" ซึ่งเป็นการเสียสละอย่างสูงสุดเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น การเทศน์มหาชาติเป็นประเพณีสำคัญของไทยที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน เพราะช่วยเผยแผ่หลักธรรมและส่งเสริมคุณธรรมในสังคม การศึกษาจากคัมภีร์และมุมมองของนักปราชญ์หลายท่านพบว่าเวสสันดรชาดกมีทั้งแง่มุมของ ศาสนา สังคม วรรณกรรม และวัฒนธรรม ที่สะท้อนค่านิยมและวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชนในแต่ละยุคสมัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ เวสสันดรชาดก ระหว่างคัมภีร์พระพุทธศาสนาในพระไตรปิฎกกับคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การรวบรวมข้อมูล 1. เอกสารปฐมภูมิ (Primary Sources) ศึกษา เวสสันดรชาดก (เวสสันดรชาดก) ที่ปรากฏใน พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับสยามรัฐ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 20 ขุททกนิกาย มหานิบาต เวสสันดรชาดก ข้อ 1045-1269 (หน้า 365-453) 2. เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) ศึกษาตำราหรือบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับ เวสสันดรชาดก วิเคราะห์งานศึกษาที่เคยเปรียบเทียบเวสสันดรชาดกในบริบทต่าง ๆ และ 3. เอกสารฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา ใช้ เวสสันดรชาดก ฉบับคัมภีร์ใบลานภาษาบาลี อักษรธรรมล้านนา จาก วัดเหมืองหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ทำการ பிரวรรตจากภาษาบาลีอักษรธรรมล้านนา เป็นภาษาบาลีอักษรไทย เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เอกสารต้นฉบับ (พระไตรปิฎก และคัมภีร์ใบลานอักษรธรรมล้านนา) โปรแกรมวิเคราะห์เอกสาร สำหรับการเปรียบเทียบเนื้อหาทางภาษาศาสตร์และโครงสร้าง แบบฟอร์มวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Form) เพื่อบันทึกข้อมูลในแต่ละประเด็น

3. การวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูล ทำการ วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ ใน 3 ประเด็นหลัก ดังนี้ ด้านที่มาและการนำไปใช้ วิเคราะห์แหล่งที่มาของคัมภีร์ทั้งสองฉบับ ศึกษาว่าแต่ละฉบับถูกนำไปใช้ในพิธีกรรมหรือการศึกษาอย่างไร ด้านโครงสร้างและเนื้อหาหลัก เปรียบเทียบลักษณะทางภาษาศาสตร์ รูปแบบการเรียบเรียง และการใช้ถ้อยคำ วิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของเนื้อหาในแต่ละฉบับ ด้านประโยชน์และคุณค่า ศึกษาว่าคัมภีร์แต่ละฉบับสะท้อนคุณค่าเชิงศาสนา วัฒนธรรม และสังคมอย่างไร วิเคราะห์อิทธิพลของเวสสันดรชาดกต่อวิถีชีวิตของชุมชนที่ใช้คัมภีร์ นั้น ๆ

4. การสรุปผลและข้อเสนอแนะ สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างและความคล้ายคลึงของเวสสันดรชาดกในพระไตรปิฎกและคัมภีร์ใบลานอักษรธรรมล้านนา ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป เช่น การขยายขอบเขตไปศึกษาคัมภีร์เวสสันดรชาดกฉบับอื่น ๆ การศึกษาผลกระทบของคัมภีร์ฉบับล้านนาต่อวัฒนธรรมและสังคมไทย

ผลการวิจัย

1. **ศึกษาเวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท** พบว่า เวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท มีที่มาจาก เวสสันดรชาดก มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกภาษาบาลี อักษรไทย ฉบับสยามรัฐ เล่มที่ 28 พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 20 ขุททกนิกาย มหานิบาต ในหัวข้อ เวสสันดรชาดก ข้อ 1045-1269 หน้า 365-453 พระไตรปิฎกฉบับนี้เป็นฉบับที่ทางการของประเทศ มีการตรวจสอบและรับรองโดยพระเถรานุเถระผู้ทรงคุณวุฒิ จึงเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือได้ในวงกว้าง ส่วนเวสสันดรชาดกในคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนามีที่มาจากวัดเหมืองหม้ออำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จารึกโดยอินทปัญญาภิกขุ , กาวีไชยภิกขุ และครูบาเจ้าคันธะ จารขึ้นเมื่อ จ.ศ. 1270 (พ.ศ. 2451) มีอายุ 117 ปี มี 2 ผูก หน้าลาน 5 มี 50 ใบ 100 หน้าลาน จารึกด้วยอักษรธรรมล้านนาภาษาบาลี สะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาและวัฒนธรรมล้านนาในอดีต

2. **ศึกษาเวสสันดรชาดกในคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา** พบว่า เวสสันดรชาดกในคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนานี้ เมื่อปริวรรตแล้วทราบว่าเนื้อหาได้กล่าวถึง 13 กัณฑ์ของเวสสันดรชาดกเป็นภาษาบาลี ดังนี้ ผูกที่ 1 หน้าลานที่ 3-4 กัณฑ์ทศพร 19 คาถา ผูกที่ 1 หน้าลานที่ 4-12 กัณฑ์หิมพานต์ 134 คาถา ผูกที่ 1 หน้าลานที่ 12-23 ทานกัณฑ์ 209 คาถา ผูกที่ 1 หน้าลานที่ 23-28 กัณฑ์วนปเวสน์ 57 คาถา ผูกที่ 1 หน้าลานที่ 28-34

กัณฑ์ชูชก 79 คาถา ผูกที่ 1 หน้าลานที่ 34-38 กัณฑ์จุลพน 35 คาถา ผูกที่ 1 หน้าลานที่ 38-44 กัณฑ์มหาพล 80 คาถา ผูกที่ 1 หน้าลานที่ 44- ผูกที่ 2 หน้าลานที่ 13 กัณฑ์กุมาร 101 คาถา ผูกที่ 2 หน้าลานที่ 13-23 กัณฑ์มัทรี 90 คาถา ผูกที่ 2 หน้าลานที่ 23-27 กัณฑ์ สักกบรรพ 43 คาถา ผูกที่ 2 หน้าลานที่ 27-34 กัณฑ์มหาราช 69 คาถา ผูกที่ 2 หน้าลานที่ 34-38 กัณฑ์ฉกษัตริย์ 36 คาถา ผูกที่ 2 หน้าลานที่ 38-44 นครกัณฑ์ 48 คาถา มีส่วนที่ใช้ ภาษาล้านนาเพียงแค่บอกจำนวนคาถาในแต่ละกัณฑ์และกล่าวถึงช่วงเวลาจารึกพร้อมทั้งชื่อ ผู้เขียนและในปัจจุบันบท

3. เปรียบเทียบเวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาและในคัมภีร์ฉบับใบลาน อักษรธรรมล้านนา พบว่า ในบทนี้ผู้วิจัยเปรียบเทียบประเด็น 3 ด้าน คือ

3.1 ด้านที่มาและการนำไปใช้ เวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท มีที่มาจาก เวสสันดรชาดก มีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎกภาษาบาลี อักษรไทย ฉบับสยามรัฐ เล่มที่ 28 พระสุตตันตปิฎกเล่มที่ 20 ขุททกนิกาย มหานิบาต ในหัวข้อ เวสสันดรชาดก ข้อ 1045-1269 หน้า 365-453 ส่วนเวสสันดรชาดกในคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา มีที่มาจากวัดเหมืองหม้ออำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จารึกโดยอินทปัญญาภิกขุ , กาวีไชภิกขุ และ ครุบาเจ้าคันธะ จารขึ้นเมื่อ จ.ศ. 1270 (พ.ศ. 2451) มีอายุ 117 ปี มี 2 ผูก หน้าลาน 5 มี 50 ใบ 100 หน้าลาน เวสสันดรชาดก ในคัมภีร์ทั้งสองฉบับมีความแตกต่างกัน โดยฉบับเถรวาท เน้นการใช้งานในวงวิชาการและการเผยแผ่ศาสนาในวงกว้าง ส่วนฉบับใบลานเน้นการอนุรักษ์ และการศึกษาคัมภีร์โบราณ ภาษาถิ่น และวัฒนธรรม

เวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท มีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย สอดคล้องกับ บริบทของสังคมไทยสมัยใหม่ จึงมักถูกนำไปอ้างอิงในงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ เพื่อศึกษาและเผยแผ่หลักธรรมคำสอนสำคัญ เช่น ทานบารมี ความเสียสละ และความอดทน นอกจากนี้ ยังถูกนำไปใช้ในการเทศน์มหาชาติ ซึ่งเป็นประเพณีสำคัญทางศาสนาของชาวพุทธ ไทย โดยมีการเทศน์ที่แปลเป็นภาษาไทย และแต่งเติมเนื้อเรื่องให้เข้ากับบริบทของวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจเนื้อหาและซาบซึ้งในหลักธรรมคำสอน

เวสสันดรชาดกในคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา ถูกนำไปใช้ในวงจำกัด เนื่องจากเป็นคัมภีร์โบราณที่เก็บรักษาไว้ในวัด จึงเน้นการอนุรักษ์เป็นหลัก ภาษาที่ใช้ในคัมภีร์ เป็นภาษาบาลีและอักษรธรรมล้านนา ซึ่งอาจเข้าใจยากสำหรับคนทั่วไป อย่างไรก็ตาม คัมภีร์ ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา ยังคงมีคุณค่าต่อการศึกษาอักษรโบราณ ภาษาถิ่น และการ วิจัยทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

3.2 ด้านโครงสร้างและเนื้อหาหลัก เวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และเวสสันดรชาดกในคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา มีโครงสร้างและเนื้อหาส่วนใหญ่ที่เหมือนกัน โดยมีเวสสันดรชาดกทั้ง 13 กัณฑ์ มีคาถาเป็นภาษาบาลีที่ตรงกัน แต่ฉบับใบลานมีการเกริ่นนำและสรุปท้ายกัณฑ์ด้วยภาษาบาลี และมีปัจจัยมบทภาษาล้านนา ซึ่งอาจเป็นผลจากการถ่ายทอด คัดลอก หรือการปรับเนื้อหาให้เข้ากับบริบทของแต่ละยุคสมัย แต่แก่นเรื่องยังคงเน้นการเสียดสีเพื่อบรรลुरुธรรมเหมือนกัน และเวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทใช้ภาษาบาลีอักษรไทย ส่วนเวสสันดรชาดกในคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนาใช้ภาษาบาลีอักษรธรรมล้านนา และมีการเรียงไวยากรณ์ต่างจากภาษาบาลีอักษรไทย

3.3 ด้านประโยชน์และคุณค่า เวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นสื่อการเรียนรู้ที่สำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย ทั้งในวงการวิชาการและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ส่วนประโยชน์และคุณค่าของอันเกิดจากเนื้อหาสาระคติธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ในสาระสำคัญของมหาเวสสันดรชาดก ก็เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชนได้เป็นอย่างดี ส่วนเวสสันดรชาดกในคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา เป็นคัมภีร์โบราณที่ถูกเก็บรักษาไว้ที่วัดเหมืองหม้อเพื่ออนุรักษ์ เป็นประโยชน์ต่อการใช้ศึกษาอักษรธรรมล้านนา และเป็นคัมภีร์ที่ใช้อ้างอิงกับงานวิจัยต่าง ๆ ได้ดี เพราะมีความสมบูรณ์ทั้งรูปลักษณ์และเนื้อหา

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การศึกษาเวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท จากการศึกษา เวสสันดรชาดก ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า เวสสันดรชาดก ที่ปรากฏใน พระไตรปิฎก ฉบับสยามรัฐ เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้รับการตรวจสอบและรับรองโดยพระเถระผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้าง ขณะที่เวสสันดรชาดก ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา จากวัดเหมืองหม้อ จังหวัดแพร่ จารึกขึ้นโดยพระภิกษุและครูบาผู้มีบทบาทสำคัญในล้านนาเมื่อกว่า 100 ปีที่ผ่านมา ข้อค้นพบสำคัญ 1. ด้านแหล่งที่มา คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐเป็นแหล่งข้อมูลมาตรฐานของพระพุทธศาสนาเถรวาท ส่วนคัมภีร์ใบลานล้านนาสะท้อนการสืบทอดคำสอนในบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่น 2. ด้านรูปแบบและการจารึก คัมภีร์พระไตรปิฎกใช้ อักษรไทย ในขณะที่คัมภีร์ล้านนาใช้ อักษรธรรมล้านนา ซึ่งสะท้อนเอกลักษณ์ทางภาษาและระบบการศึกษาของ

ล้านนาในอดีต 3. ด้านคุณค่าและการรับรู้ คัมภีร์พระไตรปิฎกได้รับการยอมรับในระดับสากล ส่วนคัมภีร์โบลานล้านนาช่วยสืบทอดและรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เห็นถึงบทบาทของพุทธศาสนาในการหล่อหลอมวัฒนธรรมท้องถิ่น เวสสันดรชาดกทั้งสองฉบับแม้จะมีที่มาต่างกัน แต่ต่างก็เป็นหลักฐานสำคัญที่สะท้อนการสืบทอดพระพุทธศาสนาในระดับสากลและระดับท้องถิ่น การศึกษานี้ช่วยให้เข้าใจพัฒนาการของพุทธศาสนาเถรวาทในบริบทไทยและล้านนาอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ สมเด็จพระญาณสังวร กล่าวถึง การเทศน์มหาชาติ ว่าเป็นมหากุศลอันยิ่งใหญ่ที่ช่วยเตือนสติให้พุทธศาสนิกชนรำลึกถึงการบำเพ็ญบุญและความดีสูงสุด เน้นการสละความเห็นแก่ตัวเพื่อประโยชน์สุขของมวลมนุษยชาติ บรรพบุรุษไทยได้รับรักษาการเทศน์มหาชาติไว้เป็นประเพณีสำคัญที่ควรค่าแก่การสืบทอด เพราะเป็นโอกาสให้พุทธศาสนิกชนได้ร่วมกันทำบุญและเข้าใจคุณค่าของหลักธรรมในพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก, 2554)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การศึกษาเวสสันดรชาดกในคัมภีร์ฉบับโบลานอักษรธรรมล้านนา เนื้อหาหลักทั้งหมดเป็นภาษาบาลี โดยแบ่งออกเป็น 13 กัณฑ์ ตามลำดับ มีการระบุจำนวนคาถาในแต่ละกัณฑ์ไว้อย่างชัดเจน ขณะที่ภาษาล้านนาในคัมภีร์ถูกใช้เพียงเพื่อบอกจำนวนคาถา ช่วงเวลาที่จารึก และชื่อผู้เขียน ข้อค้นพบสำคัญ 1. ด้านโครงสร้างและเนื้อหา คัมภีร์ฉบับนี้รักษารูปแบบของเวสสันดรชาดกตามคัมภีร์เถรวาทดั้งเดิมอย่างครบถ้วน ไม่พบการตัดแปลงหรือเพิ่มเติมเนื้อหาในส่วนหลัก 2. ด้านรูปแบบการใช้ภาษา การใช้ภาษาบาลีในเนื้อหาหลักแสดงถึงความเคร่งครัดในการรักษาข้อความดั้งเดิม ขณะที่ภาษาล้านนามีบทบาทเพียงในส่วนข้อมูลประกอบ เช่น จำนวนคาถาและชื่อผู้จารึก 3. ด้านคุณค่าและบริบททางวัฒนธรรม แม้คัมภีร์นี้จะเน้นภาษาบาลี แต่การจารึกด้วย อักษรธรรมล้านนาสะท้อนให้เห็นถึงการสืบทอดพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมล้านนาในอดีต คัมภีร์ฉบับนี้เป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงถึงการรักษาและถ่ายทอดคัมภีร์พระพุทธศาสนาในล้านนา โดยแม้เนื้อหาหลักเป็นภาษาบาลี แต่การใช้อักษรธรรมล้านนาและข้อมูลประกอบในภาษาล้านนาบ่งบอกถึงความพยายามของชุมชนล้านนาในการธำรงพุทธธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่กัน ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ พระสิริมงคลจารย์ จากการศึกษาคัมภีร์ เวสสันดรที่ป็นี พบว่า คัมภีร์นี้ได้อธิบายเนื้อหาเวสสันดรชาดกทั้ง 13 กัณฑ์อย่างละเอียด ลักษณะการแต่งเป็นแบบร้อยแก้ว ใช้การเดินเรื่องที่ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน ทั้งการอธิบายเนื้อเรื่องตามลำดับหัวข้อ และการแทรกเนื้อหาทางไวยากรณ์ภาษาบาลี มีการอ้างอิงข้อความจากคัมภีร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จุดเด่นสำคัญคือการนำเสนอหลักธรรมว่าด้วย "การให้ทาน" ซึ่งเป็นการบำเพ็ญ "ทานบารมี" หนึ่งในบารมี 10 ประการของพระโพธิสัตว์ (พระสิริมังคลาจารย์, 2541)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การเปรียบเทียบ เวสสันดรชาดกในคัมภีร์ พระพุทธศาสนาเถรวาท และ คัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา พบว่าทั้งสองฉบับมีเนื้อหาหลักตรงกัน แต่แตกต่างกันในแง่ของที่มา การนำไปใช้ รูปแบบภาษา และคุณค่าทางวัฒนธรรม

1. ด้านที่มาและการนำไปใช้ ฉบับเถรวาทมีที่มาจากพระไตรปิฎก ฉบับสยามรัฐ ใช้ในงานวิชาการและการเผยแผ่ศาสนาในวงกว้าง เช่น การเทศน์มหาชาติ ฉบับใบลานมีที่มาจากวัดเหมืองหม้อ จังหวัดแพร่ เน้นการอนุรักษ์และใช้ศึกษาอักษรโบราณและวัฒนธรรมล้านนา
2. ด้านโครงสร้างและเนื้อหา ทั้งสองฉบับมี 13 กัณฑ์ และคาถาภาษาบาลีที่ตรงกัน ฉบับใบลานเพิ่ม ปริณิพทภาษาล้านนา และมีการจัดเรียงไวยากรณ์ต่างจากฉบับอักษรไทย
3. ด้านประโยชน์และคุณค่า ฉบับเถรวาทมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พุทธศาสนา และเป็นแนวทางดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชน ฉบับใบลานเป็นหลักฐานสำคัญของอักษรธรรมล้านนา ช่วยศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมล้านนา เวสสันดรชาดกในทั้งสองคัมภีร์สะท้อนการสืบทอดพระพุทธศาสนาในบริบทที่แตกต่างกัน ฉบับเถรวาทมุ่งเผยแผ่หลักธรรม ส่วนฉบับใบลานมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และการอนุรักษ์อักษรโบราณ ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ **พระครูกัลยาณสิทธิวัฒน์** กล่าวถึงการเทศน์มหาชาติว่าเป็นการถ่ายทอดหลักธรรมที่มีลักษณะพิเศษโดดเด่นด้วย ท่วงทำนองที่สร้างความเพลิดเพลิน ทำให้ผู้ฟังเกิดความเลื่อมใสและศรัทธา นอกจากจะเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย การเทศน์มหาชาติจึงไม่ใช่แค่การสวดหรืออ่านเนื้อหาเท่านั้น แต่ต้องอาศัยศิลปะในการเล่าเรื่องให้เข้าถึงจิตใจของผู้ฟัง (พระครูกัลยาณสิทธิวัฒน์, 2554)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบเวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาและคัมภีร์ฉบับใบลานอักษรธรรมล้านนา” ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านอักษรศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรม

1. องค์ความรู้ด้านอักษรศาสตร์ 1. ลักษณะการเขียนอักษรธรรมล้านนา การวิจัยนี้ได้ศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะการเขียนอักษรธรรมล้านนาในคัมภีร์ใบลาน ทำให้เข้าใจถึงรูปแบบวิธีการเขียน และพัฒนาการของอักษรธรรมล้านนา ซึ่งเป็นอักษรโบราณที่ใช้กันในดินแดนล้านนา 2. การอ่านคำที่มีลักษณะพิเศษ การวิจัยนี้ได้ศึกษาการอ่านคำที่มีลักษณะพิเศษในอักษรธรรมล้านนา เช่น การควบกล้ำ การสะกด และการใช้รูปวรรณยุกต์ ซึ่งมีความแตกต่าง

จากภาษาไทยมาตรฐานในปัจจุบัน องค์ความรู้นี้ช่วยให้สามารถอ่าน แปล และทำความเข้าใจ เนื้อหาในคัมภีร์ไบเบิลได้อย่างถูกต้อง

2. องค์ความรู้ด้านภาษา 1. ภาษาบาลีในคัมภีร์ไบเบิล การวิจัยนี้ได้ศึกษาภาษาบาลีที่ใช้ในคัมภีร์ไบเบิล ซึ่งเป็นภาษาบาลีที่ได้รับอิทธิพลจากภาษาล้านนา ทำให้พบความแตกต่าง ด้านไวยากรณ์และคำศัพท์บางประการ เมื่อเปรียบเทียบกับภาษาบาลีในพระไตรปิฎกฉบับมาตรฐาน 2. ภาษาล้านนาในคัมภีร์ไบเบิล การวิจัยนี้ได้ศึกษาภาษาล้านนาที่ใช้ในส่วนท้ายของคัมภีร์ไบเบิล เช่น ในปัจฉิมบท ซึ่งเป็นส่วนที่ผู้จารได้บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง วัด และปีที่จาร ทำให้เข้าใจถึงลักษณะของภาษาล้านนาในยุคสมัยนั้น

3. องค์ความรู้ด้านวัฒนธรรม 1. วัฒนธรรมการจารคัมภีร์ไบเบิล การวิจัยนี้ได้ศึกษาถึง วัฒนธรรมการจารคัมภีร์ไบเบิลของชาวล้านนา เช่น การเตรียมใบลาน การเขียน การเก็บรักษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญาและความ meticulousness ของชาวล้านนาในการอนุรักษ์และ สืบทอดพระธรรมคำสอน 2. ความเชื่อและค่านิยมของชาวล้านนา การวิจัยนี้ได้ศึกษาเนื้อหาใน เวสสันดรชาดก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อและค่านิยมของชาวล้านนา เช่น ความเชื่อเรื่อง บุญกรรม การให้ทาน และความกตัญญู

องค์ความรู้จากการวิจัยนี้ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา การอนุรักษ์ และการวิจัย เกี่ยวกับอักษรธรรมล้านนา ภาษาบาลี ภาษาล้านนา วรรณกรรมล้านนา ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรมล้านนา รวมทั้งเป็นแนวทางในการศึกษาคัมภีร์ไบเบิลล้านนาฉบับอื่น ๆ ต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาเวสสันดรชาดกในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทและคัมภีร์ ฉบับไบเบิลอักษรธรรมล้านนา” มีประเด็นสำคัญดังนี้ 1. แหล่งที่มาและบริบทการใช้ คัมภีร์เถรวาท มีที่มาจาก "เวสสันดรชาดก" ในพระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับสยามรัฐ ใช้ในวงวิชาการและการเผยแผ่ศาสนา เน้นหลักธรรม เช่น ทานบารมี ความเสียสละ และความอดทน ถูกนำไปใช้ในประเพณีเทศน์มหาชาติ คัมภีร์ไบเบิลอักษรธรรมล้านนา มีที่มาจากวัดเหมืองหม้อ จังหวัดแพร่ จารึกโดยพระสงฆ์ล้านนาเมื่อ จ.ศ. 1270 (พ.ศ. 2451) เป็นคัมภีร์โบราณที่เน้นการอนุรักษ์ ถูกใช้ในวงจำกัดและมีคุณค่าในการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมล้านนา 2. โครงสร้างและเนื้อหาหลัก ทั้งสองคัมภีร์มีเวสสันดรชาดกครบทั้ง 13 กัณฑ์ เนื้อหาหลักเป็นภาษาบาลีเหมือนกัน คัมภีร์ไบเบิลล้านนา มีปัจฉิมบทภาษาล้านนาและการเกริ่นนำที่แตกต่างออกไป

รวมถึงการใช้ภาษาบาลีอักษรธรรมล้านนา ซึ่งมีการเรียงไวยากรณ์ต่างจากภาษาบาลีอักษรไทย ในคัมภีร์เถรวาท และ 3. คุณค่าและประโยชน์ คัมภีร์เถรวาท มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาและการศึกษาแนวคิดทางศาสนาในวงกว้าง เป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับงานวิจัย และมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของพุทธศาสนิกชน คัมภีร์ใบลานล้านนา มีคุณค่าเชิงอนุรักษ์ ใช้ศึกษา ภาษาถิ่น อักษรโบราณ และวัฒนธรรมล้านนา ถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และศาสนา ที่สมบูรณ์และสำคัญ เวสสันดรชาดกในสองคัมภีร์นี้มีเนื้อหาหลักเหมือนกัน แต่มีความแตกต่าง ในแง่ของที่มา การใช้ภาษา บริบทการใช้ และคุณค่าในแต่ละด้าน ซึ่งจากการวิจัยได้ ข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 1. องค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรให้การ สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะการศึกษาคัมภีร์ใบลานล้านนา การเรียนอักษรธรรมล้านนา เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าทางพระพุทธศาสนา อักษรศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เป็นต้น 2. ส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับคัมภีร์ใบลาน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา การอนุรักษ์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และ 3. ส่งเสริมการ อนุรักษ์คัมภีร์ใบลาน ทั้งในด้านการดูแลรักษาใบลาน การจัดทำฐานข้อมูล และการเผยแพร่ใน รูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาและเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ 1. ควรนำองค์ความรู้จากการปริวรรตคัมภีร์ไปใช้ ต่อยอดในการค้นคว้าคัมภีร์ใบลานอื่น ๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อ การศึกษา การอนุรักษ์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 2. เผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับคัมภีร์ ใบลาน เพื่อให้คนทั่วไปได้รับรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าของมรดกทางภูมิปัญญาไทย 3. นำองค์ ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาพระพุทธศาสนา ๆ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 1. การวิจัยในครั้งต่อไป ควรมีการศึกษา เปรียบเทียบในประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ด้านสำนวนภาษา ด้านการตีความ และด้านคติ ธรรม เพื่อให้เห็นภาพรวมของความเหมือนและความแตกต่างระหว่างเวสสันดรชาดกในคัมภีร์ ทั้งสองฉบับได้ชัดเจนยิ่งขึ้น 2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับเวสสันดรชาดกในคัมภีร์ฉบับ อื่น ๆ เช่น ฉบับภาษาบาลี ฉบับภาษาขอม และฉบับภาษาล้านนา เพื่อให้เห็นพัฒนาการของ เวสสันดรชาดกในบริบทต่าง ๆ 3. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ สังคม และ วัฒนธรรม ที่ปรากฏในเวสสันดรชาดกเพื่อให้เข้าใจถึงบริบทของคัมภีร์ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เดือน คำดี. (2541). ศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระครูกล้วยานสิทธิวัฒน์. (2554). มหาชาติเวสสันดรชาดก ฉบับเทศน์มหาชาติ 13 กัณฑ์.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระครูพิมลธรรมภาณ. (2558). ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ส.
เอเชียเพรส (1985) จำกัด.
- พระครูวินัยธรรมาณพ กนต์สีโล. (2548). เล่าความตามแหล่ง ในมหาเวสสันดรชาดก.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
- พระธรรมราชานุวัตร. (2597). มหาชาติภาคพายัพสำนวนเอกกัณฑ์มัทรีฉบับสร้อยสังกร.
พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์ ศ. ธรรมภักดี.
- พระพิมลธรรม (ชอบ อนุจารีเถร). (2533). ปรีทรรศน์เวสสันดรชาดก. กรุงเทพมหานคร:
โครงการมูลนิธิหอไตร หอดิสสเทวาภิธาน วัดสุทัศนเทพวราราม.
- พระสิริมงคลอาจารย์. (2541). เวสสันดรที่ปณี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- มารุตน์ อัมรานนท์. (2526). ศิลปสถาปัตยกรรมวัดเจ็ดยอด (มหาโพธาราม) ศิลปะยุคทองของ
ล้านนา. เชียงใหม่: โครงการศึกษาวิจัยศิลปสถาปัตยกรรมล้านนา
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก. (2554). เทศน์มหาชาติ
ฉลอง 200 ปี สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สร้อยสวัสดิ์ อ่องสกุล. (2551). ประวัติศาสตร์ล้านนา. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.
- สิงฆะ วรณสัย. (2533). ปรีทศน์วรรณกรรมล้านนาไทย. เชียงใหม่: โครงการตำราคณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.